

Ustawa o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych w Sejmie

Projekt ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych został przyjęty przez **Radę Ministrów** i **skierowany do Sejmu**. Już tylko uchwalenie jej przez Parlament i podpis Prezydenta są konieczne do jej wejścia w życie. Przepisy zaczną obowiązywać **6 miesięcy** po jej ogłoszeniu. Jest to stosunkowo krótki okres, dlatego najlepiej już teraz zacząć przygotowywać się do nowej rzeczywistości.

Podmioty zbiorowe – czyli kto?

Nowa regulacja obejmie swoim zakresem **wszystkie** osoby prawne, spółki prawa handlowego, spółki handlowe z udziałem Skarbu Państwa, a także polskie oddziały podmiotów zagranicznych. Mówiąc krócej – obejmie praktycznie każdą spółkę działającą na rynku polskim.

Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych – za co?

Zgodnie z ustawą, podmiot zbiorowy będzie odpowiadać **za każde przestępstwo publicznoskargowe lub przestępstwo skarbowe** (z wyłączeniem kategorii czynów, do których stosuje się ustawę prawo prasowe) popełnione w związku z działalnością podmiotu zbiorowego:

- na skutek działania lub zaniechania organu lub członka organu podmiotu;
- przez osobę zatrudnioną w podmiocie lub reprezentującą podmiot;
- przez kontrahenta lub pracowników kontrahenta, pod warunkiem, że podmiot zbiorowy odniósł z takiego przestępstwa choćby pośrednio korzyść.

Jakie są warunki odpowiedzialności podmiotu zbiorowego?

Podmiot zbiorowy będzie odpowiadał, jeśli przestępstwo zostanie popełnione w następstwie co najmniej braku należytej staranności:

- **w wyborze** osoby uprawnionej do działania, członka organu podmiotu lub jego kontrahenta;
- **w nadzorze** nad tymi osobami lub podmiotami;
- oraz **w przypadku nieprawidłowej organizacji** podmiotu zbiorowego, która umożliwiła lub ułatwiła popełnienie przestępstwa.

Jak w praktyce zrealizować wymóg należytej staranności?

W celu zminimalizowania ryzyka ponoszenia odpowiedzialności należy dochować należytej staranności w wyborze, w nadzorze oraz w organizacji.

- **Staranność w wyborze** zakłada odpowiednią weryfikację personelu oraz kontrahentów oraz związaną z tym ocenę ryzyka;

- **Staranność w nadzorze** zakłada odpowiednią identyfikację naruszeń wewnątrz organizacji oraz zapewnienie odpowiedniego przygotowania personelu;
- **Staranność w organizacji** zakłada określenie wewnętrznych zasad pozwalających na zapobieganie popełnianiu przestępstw.

Wdrożenie skutecznego systemu compliance może uchronić organizację przed odpowiedzialnością na gruncie nowej ustawy.

Jak będzie wyglądało postępowanie?

Dotychczas do ukarania podmiotu zbiorowego konieczne było wcześniejsze skazanie sprawcy przestępstwa. Od wejścia w życie nowej wersji UOPZ postępowanie wobec podmiotu zbiorowego będzie można wszcząć i prowadzić niezależnie od innych postępowań. Wystarczającymi przesłankami do tego będzie uzasadnione **podejrzanie popełnienia czynu zabronionego** oraz **interes społeczny**.

Prokurator jeszcze przed skierowaniem sprawy do sądu będzie mógł stosować środki zapobiegawcze, takie jak np. zakaz promocji i reklamy, **zakaz zawierania umów określonego rodzaju**, zakaz ubiegania się o zamówienia publiczne w trakcie postępowania, czy wstrzymanie wypłat dotacji lub subwencji. Środki te mogą skutecznie utrudnić działalność podmiotu w czasie prowadzenia postępowania.

Jakie kary grożą podmiotom zbiorowym?

Ustawa zakłada surowe sankcje za naruszenie prawa w związku z działalnością podmiotu zbiorowego. Można wśród nich wyróżnić kary finansowe sięgające do **30 mln zł**, a w pewnych przypadkach nawet do **60 mln zł**, czy też **rozwiązanie podmiotu**. Oprócz nich zastosować będzie można środki karne np. w postaci **zakazu ubiegania się o zamówienia publiczne**, zakazu promocji i reklamy czy zakazu korzystania z dotacji i subwencji.

Czy można uniknąć odpowiedzialności?

Zgodnie z nową ustawą, w przypadku niektórych czynów będzie istniała możliwość **uniknięcia odpowiedzialności**, pod warunkiem ujawnienia organom ścigania istotnych okoliczności czynu oraz naprawienia wyrządzonej szkody.

Ustawa przewiduje także możliwość **dobrowolnego poddania się odpowiedzialności** przez podmiot zbiorowy. W tym celu podmiot będzie musiał ujawnić istotne okoliczności popełnienia czynu zabronionego, uiścić równowartość szkody wyrządzonej czynem zabronionym oraz zapłacić kwotę ustaloną z prokuratorem, nie większą niż 3 mln zł. Korzyścią tego rozwiązania jest niższa kara – maksymalnie 3 mln PLN oraz brak ujawnienia wyroku w Krajowym Rejestrze Karnym.

Z tej perspektywy kluczowa dla przedsiębiorcy będzie znajomość potencjalnych ryzyk i ich szybka identyfikacja. Regularne audyty compliance mogą pomóc w odpowiednim czasie wykryć sprawców czynu zabronionego oraz ujawnić inne istotne okoliczności jego popełnienia.

Ustawa nie określa gotowych rozwiązań w celu uchronienia się od odpowiedzialności, a jedynie wyznacza ich minimalny zakres. Uważamy, że **kompleksowy system compliance** może pomóc w zminimalizowaniu ryzyka ponoszenia przez podmiot odpowiedzialności.

Dlaczego whistleblowing jest ważny?

Ustawa wprowadza obowiązek wszczęcia postępowania wyjaśniającego w przypadku każdego wewnętrznego zgłoszenia nieprawidłowości oraz usunięcia wykrytych w związku z nimi uchybień. W praktyce oznacza to obowiązek wdrożenia **wewnętrznego systemu zgłaszania nieprawidłowości** oraz określenia precyzyjnych **zasad postępowania ze zgłoszeniami**.

Brak odpowiednich rozwiązań w tym zakresie grozi **dwukrotnym zwiększeniem kary pieniężnej**. Dodatkowo, jeśli osobę zgłaszającą, w związku ze zgłoszeniem, spotkają naruszenia jej praw, sąd będzie mógł zasądzić na jej rzecz **odszkodowanie** i przywrócenie do pracy.

Zapraszamy do kontaktu

dr Anna Partyka-Opiela

Partner | Szef Zespołu Compliance

E: anna.partyka-opiela@dzp.pl

T: +48 661 363 505

dr Hanna Gajewska-Kraczkowska

Counsel | Zespół Prawa Karnego

E: hanna.gajewska-kraczkowska@dzp.pl

T: +48 660 440 378

Rafał Karbowniczek

Senior Associate | Zespół Prawa Karnego

E: rafal.karbowniczek@dzp.pl

T: +48 518 518 171